

Дмитро КАПРАЛЬЦЕВ

здобувач PhD зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Рівненського державного гуманітарного університету,

м. Рівне, Україна

ORCID: 0009-0006-2505-1172

e-mail: kapraltsev.dmytro24@rshu.edu.ua

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА, ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ТА РЕСТАВРАЦІЇ

Анотація. У статті розкрито теоретичні та практичні аспекти формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації в умовах сучасного освітнього простору. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю модернізації професійної підготовки здобувачів мистецьких спеціальностей у контексті цифровізації освіти, інтеграції інноваційних педагогічних підходів і зростання вимог сучасного ринку праці до рівня професійної компетентності фахівців.

Уточнено сутність і структуру фахових компетентностей майбутніх митців; визначено, що вони є інтегративною характеристикою особистості, яка поєднує знання, уміння, навички, досвід творчої діяльності та ціннісні орієнтації. Охарактеризовано специфіку професійної діяльності фахівців у галузі образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації, що передбачає поєднання художньо-творчої, проектної та дослідницької діяльності.

Обґрунтовано доцільність використання інноваційних підходів у професійній підготовці, зокрема компетентнісного, діяльнісного, практико-орієнтованого, проектного та міждисциплінарної інтеграції. З'ясовано педагогічні можливості інноваційного освітнього середовища, що забезпечує розвиток творчого потенціалу здобувачів вищої освіти, художньо-естетичного мислення, самостійної творчої діяльності та інтеграцію традиційних і цифрових мистецьких практик.

Особливу увагу приділено використанню інноваційних педагогічних технологій, зокрема цифрових інструментів, проектного та проблемного навчання, створення цифрового портфоліо, а також впровадженню творчих майстерень і арт-проектів як ефективних засобів формування фахових компетентностей.

Ключові слова: фахові компетентності, майбутні бакалаври мистецьких спеціальностей, образотворче мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво, реставрація, інноваційні педагогічні підходи, компетентнісний підхід,

інноваційні педагогічні технології, цифрові технології в освіті, інноваційне освітнє середовище.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсивною цифровізацією, що суттєво впливає на трансформацію системи вищої освіти, зокрема мистецької. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій і цифрових освітніх ресурсів сприяє оновленню змісту, форм і методів навчання, розширює можливості професійної підготовки майбутніх фахівців і стимулює розвиток їх творчого потенціалу, що дає змогу мистецькій освіті поєднувати традиційні академічні підходи з сучасними цифровими інструментами.

Водночас сучасний ринок праці висуває підвищені вимоги до підготовки фахівців у галузі образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації. Сучасні вимоги до підготовки, майбутніх бакалаврів передбачають не лише володіння професійними знаннями й художніми техніками, а й розвиток здатності до креативного мислення, інноваційної діяльності, використання цифрових технологій та професійної самореалізації.

У зв'язку з цим актуалізується проблема формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей, що інтегрують знання, уміння, цінності та досвід творчої діяльності. Їх формування потребує цілеспрямованої організації освітнього процесу, орієнтованого на розвиток творчої особистості. Важливу роль у цьому процесі відіграють інноваційні педагогічні підходи, зокрема компетентнісний, діяльнісний, проектний, особистісно орієнтований, а також інтеграція цифрових технологій, що сприяє підвищенню ефективності підготовки майбутніх митців та їх конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема формування професійних і фахових компетентностей у вищій освіті є предметом активних наукових досліджень. Компетентнісний підхід науковці інтерпретують як провідну методологічну основу модернізації освіти, що орієнтує освітній процес на формування здатності до ефективної професійної діяльності. Зокрема, І. Вакулова обґрунтувала значення інноваційного складника у впровадженні цього підходу (Вакулова, 2022), а О. Горошкіна і В. Доротюк визначили його ключову роль у сучасній освітній парадигмі (Горошкіна, Доротюк, 2022).

Особливості мистецької освіти розкрито у працях, де акцентовано на поєднанні традиційних художніх практик із сучасними освітніми тенденціями. Л. Мартинів, О. Мартинів підкреслюють важливість розвитку творчого потенціалу та впровадження інноваційних технологій у підготовку майбутніх митців (Мартинів, Мартинів, 2025).

Використання інноваційних педагогічних технологій, зокрема цифрових інструментів, проєктного та інтерактивного навчання, трактується як ефективний засіб формування фахових компетентностей і розвитку творчого мислення здобувачів освіти (Ковальський, Кисленко, 2024).

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що питання комплексного впровадження інноваційних підходів у формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей залишається недостатньо розробленим і потребує подальшого наукового обґрунтування.

Мета статті – обґрунтувати інноваційні підходи до формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах модернізації вищої освіти проблема формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей набуває особливої актуальності. Фахові компетентності розглядаються як інтегративна характеристика особистості, що поєднує систему професійно орієнтованих знань, умінь, навичок, досвіду творчої діяльності, ціннісних орієнтацій та особистісних якостей, необхідних для успішного здійснення художньо-професійної діяльності.

Структура фахових компетентностей майбутніх митців – багатокомпонентна. Вона включає когнітивний, діяльнісний, мотиваційно-ціннісний і рефлексивний компоненти, що забезпечують цілісність професійної підготовки. У контексті мистецької освіти важливим є формування художньо-практичної компетентності, яка поєднує теоретичні знання з умінями їх творчого застосування (Комаровська, 2016).

Специфіка професійної діяльності фахівців у галузі образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації полягає у поєднанні творчої, дослідницької та проектної діяльності, що вимагає сформованості креативного мислення, художньої культури та здатності до інтерпретації мистецьких явищ. Дослідження в галузі мистецької освіти підкреслюють значення культуротворчої компетентності та інтегративного підходу у підготовці майбутніх митців.

Важливе місце у формуванні фахових компетентностей посідає компетентнісний підхід, який визначає результати навчання через здатність здобувачів освіти ефективно діяти у професійній сфері. У сучасних дослідженнях наголошено, що компетентнісний підхід сприяє розвитку творчого мислення, самостійності та професійної мобільності майбутніх фахівців, а також забезпечує відповідність підготовки вимогам сучасного освітнього простору (Федяєва, 2023). Отже, теоретичні засади формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей ґрунтуються на інтеграції компетентнісного підходу, урахуванні специфіки художньо-професійної діяльності та орієнтації на розвиток творчої особистості в умовах сучасного освітнього середовища.

Теоретичні засади компетентнісного підходу розкрито у наукових дослідженнях, у яких обґрунтовано сутність понять «компетентність» і «компетенція», а також визначено відмінності між традиційною та компетентнісною моделями освіти. Підкреслено, що компетентнісний підхід

орієнтує освітній процес на формування здатності здобувачів освіти застосовувати знання у практичній діяльності (Панфілов, Фурманець, 2017).

У дослідженнях наголошено на необхідності інтеграції теоретичної підготовки з практичною творчою діяльністю майбутніх фахівців (Кравченко, Маєвська, 2017).

Сучасні трансформаційні процеси у сфері вищої освіти зумовлюють необхідність упровадження інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей. Важливу роль у формуванні фахових компетентностей відіграють діяльнісний і практико-орієнтований підходи, які передбачають активне залучення здобувачів вищої освіти до різних видів художньо-творчої діяльності. Реалізація цих підходів сприяє формуванню професійних умінь і навичок, розвитку здатності до самостійного розв'язання творчих завдань, набуттю досвіду практичної діяльності. Практико-орієнтоване навчання забезпечує наближення освітнього процесу до реальних умов професійної діяльності.

Ефективним засобом формування фахових компетентностей є проєктний підхід, який передбачає організацію навчальної діяльності через виконання творчих проєктів. У мистецькій освіті проєктна діяльність сприяє розвитку креативності, здатності до планування та реалізації художніх ідей, формуванню навичок презентації результатів творчої діяльності. Використання проєктних технологій забезпечує інтеграцію знань із різних дисциплін та активізує пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти.

Значний потенціал у професійній підготовці майбутніх митців має міждисциплінарна інтеграція, яка передбачає поєднання знань із різних галузей, зокрема мистецтва, дизайну, інформаційних технологій та культурології. Такий підхід сприяє формуванню цілісного бачення професійної діяльності, розвитку креативного мислення та здатності до інноваційної діяльності. Міждисциплінарність є важливою умовою підготовки конкурентоспроможних фахівців у сфері мистецтва (Близнюк, Вакулєнко, Дебре, 2021). Упровадження компетентнісного, діяльнісного, практико-орієнтованого, проєктного підходів та міждисциплінарної інтеграції активізує підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей, зумовлює формування їх фахових компетентностей та готовність до професійної діяльності в умовах сучасного освітнього простору.

У сучасних умовах розвитку вищої освіти важливого значення набуває впровадження інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей. Одним із провідних напрямів є використання цифрових технологій та цифрових художніх інструментів, що забезпечують розширення можливостей творчої діяльності, доступ до сучасних художніх практик і формування цифрової компетентності здобувачів освіти.

Застосування проєктного та проблемного навчання сприяє активізації пізнавальної діяльності майбутніх бакалаврів образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації, розвитку їхнього творчого

мислення, здатності до самостійного розв'язання професійних завдань. Проектне навчання орієнтоване на створення освітнього продукту, що має практичну значущість, тоді як проблемне навчання формує вміння аналізувати ситуації та знаходити ефективні рішення (In Project Based Learning, teachers make learning come alive for students).

Важливим елементом професійної підготовки є створення цифрового портфоліо здобувачів вищої освіти, яке відображає їхні навчальні досягнення, творчі роботи та професійний розвиток. Використання електронних портфоліо розвиває рефлексивні уміння, самооцінювання та презентації результатів діяльності. Значний потенціал мають також творчі майстерні, арт-проекти та інтерактивні форми навчання, які забезпечують залучення здобувачів освіти до активної художньої діяльності, створюють умови для розвитку креативності та формування індивідуального стилю. Використання цифрових технологій, проектного і проблемного навчання, цифрових портфоліо, а також творчих й інтерактивних форм організації освітнього процесу передбачає ефективне формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей та підвищує якість їх професійної підготовки відповідно до сучасних освітніх викликів.

Інноваційне освітнє середовище закладу вищої освіти виступає важливим чинником формування фахових компетентностей майбутніх бакалаврів мистецьких спеціальностей. Його функціонування ґрунтується на інтеграції традиційних та цифрових освітніх ресурсів, використанні сучасних педагогічних технологій і створенні умов для творчого розвитку здобувачів освіти. У такому середовищі забезпечується цілісний вплив на особистість майбутнього митця, що сприяє підвищенню ефективності його професійної підготовки.

Однією з ключових педагогічних можливостей інноваційного освітнього середовища є формування творчого потенціалу здобувачів вищої освіти. Завдяки використанню цифрових інструментів, інтерактивних платформ і творчих завдань створюються умови для самовираження, розвитку уяви та креативності. У сучасних підходах до мистецької освіти підкреслюється необхідність розвитку творчого мислення як основи професійної діяльності митця, що забезпечує його здатність до інноваційної художньої діяльності (Коломієць, Савастру, Шевченко, 2025).

Важливий аспект – розвиток художньо-естетичного мислення майбутніх фахівців, що передбачає формування здатності до сприйняття, аналізу та інтерпретації художніх образів. Інноваційне освітнє середовище сприяє цьому через використання мультимедійних ресурсів, цифрових галерей, віртуальних виставок та інтерактивних форм навчання, що розширюють культурний і художній досвід здобувачів освіти. Суттєвого значення набуває стимулювання самостійної творчої діяльності здобувачів освіти, що реалізується через проектну діяльність, виконання індивідуальних і групових творчих завдань, участь у конкурсах, виставках і арт-проектах. Такий підхід сприяє формуванню відповідальності, ініціативності та здатності до професійного саморозвитку.

Не менш важливою є інтеграція традиційних і цифрових мистецьких практик, яка забезпечує гармонійне поєднання класичних художніх технік із сучасними цифровими технологіями. Це дає змогу майбутнім митцям розширювати інструментарій творчої діяльності, адаптуватися до вимог сучасного культурного простору та ефективно реалізовувати себе у професійній сфері (Пічкур, Семенова, Пацалюк, Веретко, 2025).

Варто наголосити, що інноваційне освітнє середовище створює широкі педагогічні можливості для розвитку творчого потенціалу, художньо-естетичного мислення та самостійної діяльності майбутніх митців, а також сприяє інтеграції традиційних і сучасних підходів у мистецькій освіті, що забезпечує формування їхніх фахових компетентностей.

Висновки і перспективи подальших розвідок. У результаті проведеного дослідження узагальнено теоретичні засади та обґрунтовано доцільність використання інноваційних підходів у професійній підготовці майбутніх бакалаврів образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва та реставрації. Встановлено, що формування фахових компетентностей здобувачів освіти є складним багатокomпонентним процесом, який передбачає інтеграцію знань, умінь, навичок, досвіду творчої діяльності та ціннісних орієнтацій, необхідних для ефективної професійної самореалізації. Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у визначенні ефективних педагогічних умов її реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Вакулова, І. (2022). Інновації в освіті: компетентнісний підхід. *Культурологічний альманах*. Вип. 3. С. 199–208.

Горошкіна, О., Доротюк, В. (2022). Компетентнісно орієнтоване навчання: сутність, форми і методи: навчальний посібник. Київ: Педагогічна думка, 221 с.

Мартинів, Л., Мартинів, О. (2025). Особливості мистецької освіти в умовах сьогодення. *Південноукраїнські мистецькі студії*, № 2. С. 122–126.

Ковальський, В., Кисленко, Д. (2024). Педагогічні аспекти використання цифрових технологій в вищій освіті. *Академічні візії*. Випуск 30. С. 1–8.

Комаровська, О. (2016). Педагогіка мистецтва в контексті цивілізаційних змін: до проблеми підготовки вчителя. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття*. URL: <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/86628511.pdf> (дата звернення 15.03.2026р.).

Федяєва, В. (2023). Компетентнісний підхід у концепції «Нова українська школа»: плюси, мінуси, перспективи втілення. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. № 102. С. 12–18.

Панфілов, Ю., Фурманець, Б. (2017). Компетентнісний підхід в освіті: досвід, проблеми, перспективи. *Теорія і практика управління соціальними системами*. №3. С.55–67.

Кравченко, Л., Маєвська, О. (2017). Європейський досвід формування художньо-практичної компетентності особистості [Електронний ресурс]. *Мистецтво та освіта*. № 3. С. 6–10.

Близнюк, М., Вакуленко, Н., Дебре, О. (2021). Педагогічний ракурс етнодизайну як виду комплексної міждисциплінарної художньо-проектної діяльності. *Імідж сучасного педагога*. №2 (197). С. 67–72.

In Project Based Learning, teachers make learning come alive for students. URL: <https://www.pblworks.org/what-is-pbl>

Коломієць, В., Савастру, Н., Шевченко, Г. (2025). Мистецька освіта як інструмент розвитку творчого потенціалу: сучасні підходи. *Педагогічна Академія: наукові записки*. №14. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14789424> (дата звернення 17.03.2026р.).

Пічкур, М., Семенова, О., Пацалюк, І., Веретко, О. (2025). Використання цифрових технологій образотворення у навчанні композиції здобувачів мистецької освіти. *Академічні візії*. №47. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2191> (дата звернення 15.03.2026р.).

REFERENCES

Vakulova, I. (2022). Innovatsii v osviti: kompetentnisnyi pidkhid [Innovations in Education: a Competency-based Approach]. *Kulturolohichniy almanakh*. Vyp. 3. S. 199–208. [in Ukrainian]

Horoshkina, O., Dorotiuk, V. (2022). Kompetentnisno orientovane navchannia: sutnist, formy i metody: navchalnyi posibnyk [Competency-based Learning: Essence, Forms and Methods: Textbook]. Kyiv: Pedahohichna dumka, 221 s. [in Ukrainian]

Martyniv, L., Martyniv, O. (2025). Osoblyvosti mystetskoï osvity v umovakh sohodennia [Peculiarities of Art Education in Today's Conditions]. *Pivdennoukrainski mystetski studii*, No. 2. S. 122–126. [in Ukrainian]

Kovalskyi, V., Kyslenko, D. (2024). Pedahohichni aspekty vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii v vyshchii osviti [Pedagogical Aspects of the Use of Digital Technologies in Higher Education]. *Akademichni vizii*. Vypusk 30. S. 1–8. [in Ukrainian]

Komarovska, O. (2016). Pedahohika mystetstva v konteksti tsyvilizatsiinykh zmin: do problemy pidhotovky vchytelia [Art Pedagogy in the Context of Civilizational Changes: to the Problem of Teacher Training]. *Profesiina mystetska osvita i khudozhnia kultura: vyklyky XXI stolittia*. URL: <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/86628511.pdf> (data zvernennia 15.03.2026r.). [in Ukrainian]

Fediaieva, V. (2023). Kompetentnisnyi pidkhid u kontseptsii «Nova ukrainska shkola»: pliusy, minusy, perspektyvy vtilennia [Competency-based Approach in the Concept of the "New Ukrainian School": Pros, Cons, Prospects for Implementation]. *Zbirnyk naukovykh prats «Pedahohichni nauky»*. No. 102. S. 12–18. [in Ukrainian]

Panfilov, Yu., Furmanets, B. (2017). Kompetentnisnyi pidkhid v osviti: dosvid, problemy, perspektyvy [Competency-based Approach in Education: Experience,

Problems, Prospects]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy*. No. 3. S.55–67. [in Ukrainian]

Kravchenko, L., Maievska, O. (2017). Yevropeyskyi dosvid formuvannia khudozhno-praktychnoi kompetentnosti osobystosti [European Experience in the Formation of Artistic and Practical Competence of the Individual]. [Elektronnyi resurs]. *Mystetstvo ta osvita*. No. 3. S. 6–10. [in Ukrainian]

Blyzniuk, M., Vakulenko, N., Debre, O. (2021). Pedahohichniy rakurs etnodyzainu yak vydu kompleksnoi mizhdystyplinarnoi khudozhno-proiektnoi diialnosti [Pedagogical Perspective of Ethnodesign as a Type of Complex Interdisciplinary Artistic and Design Activity]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. No. (197). S. 67–72. [in Ukrainian]

In Project Based Learning, teachers make learning come alive for students. URL: <https://www.pblworks.org/what-is-pbl>

Kolomiiets, V., Savastru, N., Shevchenko, H. (2025). Mystetska osvita yak instrument rozvytku tvorchoho potentsialu: suchasni pidkhody [Art Education as a Tool for Developing Creative Potential: Modern Approaches]. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky*. №14. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14789424> (data zvernennia 17.03.2026r.). [in Ukrainian]

Pichkur, M., Semenova, O., Patsaliuk, I., Veretko, O. (2025). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii obrazotvorennia u navchanni kompozytsii zdobuvachiv mystetskoï osvity [The Use of Digital Imaging Technologies in Teaching Composition to Art Students]. *Akademichni vizii*. No.47. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2191> (data zvernennia 15.03.2026r.). [in Ukrainian]

**INNOVATIVE APPROACHES TO DEVELOPING PROFESSIONAL
COMPETENCIES AMONG FUTURE BACHELORS OF FINE ARTS,
DECORATIVE-APPLIED ARTS AND RESTORATION**

Dmytro KAPRALTSEV

PhD Candidate

in Specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0009-0006-2505-1172

e-mail: kapraltsev.dmytro24@rshu.edu.ua

Abstract. This article explores the theoretical and practical aspects of developing professional competencies among future bachelor's degree students in fine arts, decorative and applied arts, and restoration within the context of the modern educational landscape. The relevance of the study stems from the need to modernize the professional training of students pursuing art majors in the context of the digitalization of education, the integration of innovative pedagogical approaches, and the growing demands of the modern labor market regarding the level of professional competence of specialists.

The paper clarifies the essence and structure of the professional competencies of future artists, which are viewed as an integrative characteristic of the individual, combining knowledge, abilities, skills, experience in creative activity, and value orientations. The paper describes the specifics of professional activity for specialists in the fields of fine arts, decorative and applied arts, and restoration, which involves a combination of artistic-creative, project-based, and research activities.

The feasibility of using innovative approaches in professional training is substantiated, in particular competency-based, activity-based, practice-oriented, project-based, and interdisciplinary integration. The pedagogical potential of an innovative educational environment is identified, which ensures the development of higher education students' creative potential, artistic and aesthetic thinking, independent creative activity, and the integration of traditional and digital artistic practices.

Particular attention is paid to the use of innovative pedagogical technologies, including digital tools, project-based and problem-based learning, the creation of digital portfolios, as well as the implementation of creative workshops and art projects as effective means of developing professional competencies.

Keywords: professional competencies, future bachelor's degree students in art specialties, fine arts, decorative and applied arts, restoration, innovative pedagogical approaches, competency-based approach, innovative pedagogical technologies, digital technologies in education, innovative educational environment.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2026 р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 14.04.2026 р.

Стаття опублікована 15.06.2026 р.